

A Bocskai-kripta feltárása

„...igaz ügyemben és nyilvánvaló igazságomban Isten megsegítvén, áldást mutata dolgaiban... Szívem örved rajta és Istennek érette nagy hálákat adok, hogy én az országot, mint édes hazámat, *most mindenféle ellenségtől megszabadult állapotban hagyhatom.*” – diktálta Bocskai István – Kassán 1606. december közepén, már erőtlennül, de tiszta elmével, magyarul, jó embereinek Testamentomában. Nincs senki történelmi nagyjaink közül, aki a hosszú útra készülve, Isten elé végső számadásra, elmondhatta a fenti sorokat, s elmondhatta azt, amit Bocskai hajdúival, mint a spártaiak: „Megcselekedtük, amit megkövetelt a haza.”

És mi, kismarjaiak ennek a kiváló hadvezérnek és államférfinak szeretnénk emlékhelyet kialakítani, hogy minden jóérzésű és hazáját szerető ember leróhassa kegyeletét a fejedelem szülőhelyén, és őseinek porló csontjai felett.

Mivel minden nép a múltjában gyökerezik, a kismarjai református egyházközség presbitériuma elhatározta, hogy a győzelmes Bocskai-szabadságharc közelgő négyszázadik érvfordulójának tiszteletére – úgy emlékezik nagy fiára, kismarjai Bocskai Istvánra, Erdély és Magyarország választott fejedelmére – hogy megkeresi a gyökereket, ország-világ elé tárja és nemzeti kegyhellyé alakítja a Bocskai család temetkezésé helyét.

Amikor 2002-ben Kismarjára érkezett a fiatal és tehetséges lelkipásztor – Szabó János – felkerestem, és ismertettem vele mindazt a szájhagyományt és írásos emlékeket, ami bizonyítja, hogy Erdély és Magyarország fejedelme Kismarján született és itt található a családi sírbolt is.

Bocskai 1606. szeptember 22-én Kassán kelt Kismarjának adományozott nagy szabadalom levelében „kedves szülőföldünknek” nevezi a községet, „amelyről a mi eleink, ükapáink, nagyapáink, ősapáink eredetüket onnan véve, magukat nevezték, és neveztették, s ahol a menyeyi hazába való megtértük után, testüket elföldeltetni, csendes nyugovásra eltemettetni, sírboltokat és síremlékeket emelni kívántak!”

A másik írásos emlékünkből a kismarjai egyházi levéltárban található jegyzőkönyv, amelyet 1606-tól írtak és újra másoltak, amiben olvasható „hogy Bocskai Istvánról elég azt ezenn Prothocollumból tudni, hogy ez ezen Nemes Városból származott, kinek Boldog Emlékezetű Eleinek meghidegedett és már porrá vált tetemei, a Templomnak criptájában temettetvén mostan is itten nyugosznak.”

Az évszázadokon át őrzött szájhagyomány is a templom alatt, a keleti oldalt, illetve az Úr asztala alatti helyet jelölte meg temetkezési helynek. Az utóbbiaknak lett igazuk!

Mindezeken után 2003-ban lelkipásztorunkkal, – aki azóta is nagy lelkesedéssel és lankadatlan erővel szervezi a munkálatokat – megkerestük a debreceni Déri Múzeumot. Igazgatónője, munkatársai a hely megtekintése és az írásos dokumentumok alapján elvállalták a próba-ásatás megkezdését. A szegény kismarjai eklézsia saját költségén vállalta a feltárást. Módyné Nepper Ibolya régész vezetésével 2004-ben nagycsütörtökön kezdték meg a munkálatokat a templom keleti falánál – amihez az Önkormányzat biztosította a embereket – és az első ásonyomok már az

eredeti XIII. századi Árpád-kori templom falába ütköztek, amit 1277-ben oklevél említ.

Az első időben kicsit csalódottak voltunk, annak ellenére, hogy igen ritka téglakeretes sírokat találtak a templom déli falánál, de a keresett temetkezési hely nem mutatkozott. Végül – ahogy tiszteletesünk mondta – a hatalmas Isten segítségével június 7-én hétfőn, a templom közepénél, majdnem az Úr asztal alatti helynél másfél méter széles, teljesen ép lépcsőre bukkantak a régészek, ami a befalazott kriptá bejárathoz vezette őket. A földel feltöltött kriptá megtisztítása után Módyné Nepper Ibolya régész megállapította, hogy 1450 körül Mátyás uralkodása alatt épülhetett, késő gótikus, reneszánsz stílusban, mérnöki pontossággal. Sajnos, a teljesen ép kriptát sírrablók rabolhatták ki, a boltozatot felülről törték át, feltételezhetően az új templom építésekor (1804) és ők töltötték fel földdel. Ennek ellenére már felnőtt csontokat találtak, amit elszállítottak DNS vizsgálatra, hogy a gyulafehérvári fejedelmi temetkezési helyen talált csontokkal összehasonlítva, Bocskai Istvánét azonosítani tudják. Mert az biztos, hogy a fejedelem édesapja Bocskai György és elődei itt vannak eltemetve. A történészek szerint ő maga is úgy rendelkezett, hogy a kismarjai ősi sírboltba temessék, de mint erdélyi fejedelmet hatalmas pompával Gyulafehérvárott helyezték örök nyugalomra, amit a török tatár csapatok 1658-61-62-ben feldúltak és szétszórták a fejedelmi csontokat.

A kriptá sírrészenek feltárása ezután tovább folytatódik – Dr. Módy György és Dr. Nagy László – a korszakot ismerő történészek segítségével.

Ha a feltárás és a csontok azonosítása befejeződik a teljesen ép kriptába visszahelyezik azokat, és az állagmegóvás után, a templom padozatának helyreállításával egyidőben látogathatóvá válik. Elképzelésünk: felnyitható-járóüveg elhelyezése a kriptá felett, hogy a Bocskai család temetkezési helye állandóan látható és látogatható legyen. Istentiszteletek, esküvők, keresztelesek alkalmával, lelkiekben erősítse a kismarjai utódokat, hogy az egykor pallos joggal rendelkező mezőváros, visszanyerje önbecsülését és cselekedeteiben a nagy fejedelem példája irányítsa.

Sajnos, sem az előző évszázadokban, sem az elmúlt évtizedekben nem került megfelelő helyre Bocskai tevékenységnek értékelése; hogy mit tett nemzetért, hazáért, Európáért? Pedig, vannak történészek, akik Árpádhoz, Szent Istvánhoz mérik életművét, akik a legnagyobb erdélyi fejedelemnek tartják!

Mert, ki az a magyar történelemben, aki győzelemre vitte szabadságharcát? Egyedül kismarjai Bocskai István.

Ki az, aki a kor két legnagyobb világhatalmát, a törököt és a német-római császárt békére kényszeríttette? Bocskai István.

Ki az, akinek két koronát is felajánlottak – a török az utolsó bizánci császárárt és a szászok az utolsó szerb despotáét – és nem koronáztatta meg magát? Bocskai István.

Ki az, aki saját jobbágyságot már fiatalon, alig 22 éves korában felszabadította? Bocskai István.

Ki az, a felkelő vezér, aki katonáinak földet ígért, és a győzelem után le is telepítette őket? Egyedül Bocskai István.

Ki az, akinek külföldön, idegenek saját pénzen szobrot emeltek? Kismarjai Bocskai István, aki Genfben, a Reformáció Emlékművén, ott áll a protestáns hadvezérek Cromwell és Coligny, a nagy reformátorok Kálvin és Béza mellett és hatalmas kő alakjával hirdeti a magyar nép szabadságvágyát, európaiságát.

Aki szeretne hozzájárulni a magyarországi Bocskai kultusz megerősítéséhez, hogy nemzeti zarándok- és kegyeleti hely legyen a kismarjai református templomban megtalált Bocskai-kripta, azok a csontok, amelyből a nagy fejedelem véttetett, az alábbi számlaszámon segítheti a kismarjai református eklézsia erőfeszítéseit.

A „Kismarjai Református Templomért” Közhasznú Alapítvány számlaszáma: 61100037-17030614 Pocsaj és Vidéke Takarékszövetkezet
--

Sárkány Viola
A Kismarjai Református Egyházközség
tiszteltetbeli presbitere